

## РЕЦЕНЗИЯ

от доц. д-р арх. Георги Николов Георгиев,  
ръководител на Департамент “Архитектура”, Нов български университет

ОТНОСНО: Дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен “доктор” по професионално направление 5.7. “Архитектура, строителство и геодезия”,

Тема: „ЖИЛИЩНАТА АРХИТЕКТУРА 17-18 век“

Автор: арх. Миряна Стоилова Йорданова-Петрова, докторант на самостоятелна подготовка в Докторска програма „Архитектура на сградите, конструкции, съоръжения и детайли“, Департамент „Архитектура“ на НБУ

Научен ръководител: проф. д-р арх. Константин Бояджиев

Рецензията е разработена въз основа на заповед № 3 – РК - 333 от 24.06.2015 г. на Ректора на Нов български университет, съгласно която съм назначен за член на Научното жури по процедурата за защита на дисертационен труд с автор арх. Миряна Стоилова Йорданова-Петрова.

Дисертационният труд се състои от увод, изложение в четири глави, заключение, справка за приносите и резултатите от изследването, списък с публикациите по темата на дисертационния труд и библиография.

### **Значимост на изследвания проблем в научно отношение.**

Безспорна е актуалността на дисертационния труд, поради оригиналния си принос в уплътняването на изследванията в специализираната архитектурна историография по отношение на архитектурата на 17-18 в. на територията на българските земи, по това време в границите на Османската империя, разгледани в контекста на културните процеси в Европейския югоизток. Това е един период, за който

съществуват противоречиви тези по отношение на характера (културната идентичност) и генезиса на жилищната архитектура, което се дължи и на недостатъчната изученост на въпроса. Направените от автора проучвания, анализи и изводи в рамките на дисертационния труд защитават убедително извода, че традиционната жилищна архитектура на Балканите, включително и на територията на днешна България, е продукт на мултикултурната и мултиетническа традиция на населяващите ги народи.

Много важно е да се отбележи, че дисертацията се основава на дългогодишните задълбочени теоретични и теренни проучвания на автора, както разбира се и на многобройните приложения в труда български и чужди проучвания за традиционната архитектура, за средновековната и бароковата архитектура, за градската и селската архитектура на Балканите.

Дисертационният труд е структуриран в увод, изложение в четири глави, заключение, справка за приносите и резултатите от изследването, списък с публикациите по темата на дисертационния труд и библиография.

Въведението (уводът) разглежда актуалността на поставената научна задача, определят се обектът, предметът и обхватът на изследването, набелязват се поставените цели и задачи, изясняват се методите на изследване.

В първа глава докторантът прави исторически преглед на жилищната архитектура на Балканите до завладяването им от Османската империя. Направен е много задълбочен анализ на съществуващите източници и изследвания за развитието на жилищната архитектура в широк териториален и времеви обхват. В тази глава се разглеждат дискуссионни тези за наличието/отсъствието на приемственост в жилищната архитектура на Балканите от различните исторически периоди. Наличието на различни становища по тази тема в архитектурните изследвания подчертава още веднъж актуалността на дисертацията. Авторът поддържа тезата за наличието на приемственост в един по-широк контекст, като привежда множество примери, включително проучванията на културните пластове на българското Средновековие през XII – XIV век.

Във втората глава се разглежда развитието на архитектурата в Османската империя от завладяването на Балканите до 18-19 в. Чрез голямо количество удачно избрани примери се анализират принципите на формиране на значими урбанистични и архитектурни комплекси в Османската империя, които свидетелстват за влиянието на европейската архитектура и култура върху тенденциите на пространствено развитие на големите градове в империята. Подчертава се, че това влияние се разпростира дори върху считаната за по-консервативна религиозна архитектура.

В третата глава на дисертацията се разглежда жилищната архитектура на Балканите в нейните регионални характеристики. Отново се привеждат значителен брой примери и автори. Прави се преглед на съществуващите в архитектурната историография различни и понякога противоречиви регионални класификации на балканската жилищна архитектура.

Особено важно е да се отбележи, че становището на по-голямата част от изследователите, поддържано и от автора на дисертацията, че жилищната архитектура на Балканите е нееднородна и не следва да се отъждествява с моноетническа доминация (т. нар. от някои изследователи в един много продължителен период „турска къща“). Значим принос на дисертационния труд е привеждането в тази глава на голям брой примери и изследователи на регионалните особености на балканската жилищна архитектура, чиито анализ дава възможност на автора обосновано да защити тезата че жилищната архитектура на Балканите отразява и е резултат на мултикултурната и мултиетническа традиция на населяващите ги народи.

В четвъртата глава на дисертацията се разглежда пространството на традиционната къща в териториите на Османската империя, населявани от българи през 17-18 в. Разглежда се историята на развитието на жилищната архитектура от установяване на Османската империя по българските земи до периода на 17-18 в. Въз основа на богат доказателствен материал, приложен в изследването, се очертават се регионалните различия в жилищната архитектура в различните си аспекти (планово-пространствена композиция, строителни технологии и използвани материали и пр.) и се анализират техните причини – географско-климатични и историко-социални.

**Към по-съществените теоретични и исторически приноси на дисертацията могат да се отнесат:**

1. Принос към актуализирането на проучванията на архитектурата на Българско Възраждане/епохата на прехода между Късно Средновековие и Ново Време от позициите на съвременното архитектурознание, които позволяват съпоставяне на архитектурните явления и процеси в контекста на Европейския югоизток от Античността до Новото време и представляват нов етап в интерпретацията на архитектурните явленията от епохата.
2. Принос към съвременните интерпретации и доразвиване на съществуващите тези за традиционното изкуство и архитектура.
3. Принос към развитието на тезите за влиянието на западно-европейските модели във формообразуването на архитектурата върху българското възраждане.
4. Принос в сравнителните проучвания на балканската жилищна архитектура – балканската къща в Турция, Гърция, Македония, Албания.
5. Принос към изучаването на културните взаимодействия в областта на архитектурата.

**Практическо приложение на теоретическите и исторически проучвания:**

1. Принос към новите подходи към проблемите на културното наследство и съвременната градска среда при изготвянето на архитектурни проекти, проекти за реставрации и реконструкции и проекти за нормативни и стратегически документи, проекти за общински стратегии и общи устройствени планове
2. Принос към опазване и популяризирането на културното наследство и съвременното му използване и интерпретиране;

## **Значение на дисертацията и възможности за приложение**

Достоинствата на дисертационният труд дават възможности за използването му в процеса на обучение като на студентите от архитектура, така и на голям брой сродни специалности, свързани с изучаването на история, социология, урбанизъм, жилищна политика и пр. На първо време предлагам материалите от дисертацията да бъдат използвани за издаване на учебно помагало за студентите от МП „Архитектура“ в Нов български университет.

Освен това изследването има значение за широк кръг от изследователи, занимаващи се с история на архитектурната среда и сродни науки, както и за най-широк кръг читатели, поради което би могло да бъде публикувано като самостоятелно издание.

Дисертацията е добре структурирана, като авторът последователно и убедително излага тезите си. Приложените от арх. Миряна Йорданова-Петрова методи на научно изследване и позволяват да постигне поставените в дисертационния труд цели и задачи.

Дисертационният труд е разработен на високо професионално равнище като напълно покрива изискванията за присъждане на образователната и научна степен “доктор”. Авторът има три публикации от международни научни конференции, с което удовлетворява нормативните изисквания.

Авторефератът представя изчерпателно научното изследване и отговаря на нормативните изисквания. В него адекватно са изложени съдържанието, основните постановки, постигнатите резултати и научните приноси на дисертационния труд.

## **Заключение**

Рецензентът с убеденост дава положителна оценка на представения от арх. Миряна Стоилова Йорданова-Петрова дисертационен труд, тъй като той разработва цялостно, последователно и контекстуално важна за развитието на българската

архитектура тема. Той съдържа научни резултати, представляващи оригинален научен принос в българската архитектурната наука. Дисертацията отговаря по убедителен начин на всички изисквания на Закона за развитието на академичния състав в Република България, правилника към него и нормативните документи на Нов Български университет в тази област.

Предвид гореизложеното, предлагам на почитаемото Научно жури да присъди на арх. Миряна Стоилова Йорданова-Петрова образователната и научна степен “доктор” по професионално направление 5.7. “Архитектура, строителство и геодезия”.

12 октомври 2015 г.

Гр. София

Изготвил рецензията:

доц. д-р арх. Георги Георгиев